

# לפני 25 שנה

היהם של הישראלים באותה עת, כאוסן שובכני במדור "מכל העולם", כיסה צוות השבועון את הנקשה בפסיוהעממית, והביא כתבת-חקור על המתרחש בירושלם, כשבמרכז בעיית השחרור והלבנים.

## נימרוז אשל משוחרר מצה"ל \* פילוג באחדות העבודה

## \* שקי'דואר בבטן אונייה \* הסיפרות שקורא בגין



"העולם הזה" 749 תאריך: 6.3.52

לנו מחסן שיעכל אלפי שקים. כאן אפשר לפרוק רק אלף שקי'דואר, לכל היותר. מה אפשר לעשות?"

### ספרים

#### אישיאמונם של כולם

ג'ון רוי קארלסון אינו אלא שמו הבדוי של עיתונאי אמריקאי מפורסם, ארמני יליד יוון, שהיגר עם הוריו לארצות-הברית בגיל צעיר, וקנה את עולמו העיתונאי בחדרו, במסווה של נאצי במחתרת הנאצית, הבונד, שאיגדה בקירבה אמריקאים ממוצא גרמני.

אחרי שהצליח לחשוף את סוד הבונד, החליט להתחקות על עיקבותיהם של מחתרתי המלחמות ושפיוכותיהם במרחב, נכנס לסודו של ספיספ הנבלים: פאסיסטים בריטים, פיאודלים ערבים, קנאים מוסלמים, הרפתקנים נאצים וקרואיטים, טרוריסטים ארמנים, מלכים שטופי זימה, שייכים צמאי'דם, סטודנטים חרסיים, כמרים וזממיזימות.

מלבד הצלחתו להגיע מדייפסם לבירה ערבית (רבתי'עמון, דמשק) באותו ערב שבו היא זוכה בהפצצה ישראלית, עולה בידו של האמריקאיארמני להפוך בעתי'עבונגה'אחת גם אישיאמונם של האחים המוסלמים ומתחריהם, החולצות היריר קת. הוא עובר בכל ארצות-ערב (ובין עמדות היהודים והערבים) ללא אשרות כניסה, ומצליח להימלט מפני יום הועמט של אלה שהעמיד פנים שהוא תומכם שעה שריגל אחר סודותיהם.

בצאת קרלסון סוף-סוף לאמריקה, רווי מיסלמים, צילומים, רשימים ושיחות, שבעי'חשיש (שעישו במאורה ביריותית) וכינים (שאותן צבר בקרקסין של מתנדבים ערבים בשכונת אברוסיר בירושלים) היה מובטח דבר אחד: לכשיכתב סיפרה, לא יוכל הקורא להניחו עד אשר יסיים את קריאתו. ההבטחה קויימה במלואה (מקהיר עד דמשק 336 ע') — ג'ון רוי קארלסון — אחיאספ (1.800 ל"י).

### אנשים

אלוף יצחק שרה שם לעצמו כמטרה, בעיריית תל-אביב, לייצג את יפו, ויצא לצורך זה להכיר את חיי התושבים הערי'בים. כשנכח לדעת שהערבית שבפיו אינה מספיקה, נזכר בצער: "אילו ישבתי עוד זמן מה בבית-הסוהר — הייתי יודע ערבית כראוי!" שדה למד ערבית כשישב ב-1926, ארבעה חודשים בבית-הסוהר, אחרי שהיכה בקת של אקדח ארבעה שוטרים ערבים.

בשנן מסגנן דיברי הכנסת, המשורר אביגדור המאירי (במוקד הרן) לביתו שברמת-גן, סיכם את כמות הנייר הדרושה כדי להוציא את מיבחר כתביו ב-25 כרכים. בהנחה שמהדורת כל כרך חוגבל ל-5000 טפסים, יודק המאירי ל-42 טונות נייר, הממלאות שני קרונות גדולים של רכבת משא.

סיפור של היינץ גורריאן, מי שהיה נביא לוחמת-השיריון ורמטכ"ל צבא היטלר, וזה בפופולאריות רבה שעה שהופיע על איצטובות ספוריית-השאלה תל-אביבית. אחרי שהושאל לומר אברהם וילקון מירסקי, באה דרישה דחופה להמציאו לקורא אחר. הקורא: מנחם בגין.

אנשי ליכשיץ מן המפלגה. איש מהנור כחים לא העלה בדעתו שאפשר דווקא עכשיו לפרוש ממס"ם, ולהרוס את המיפ-לגה. התוכנית הכלכלית החדשה איימה על קודש-הקודשים של חטיבת אחדות העבודה: על ההתיישבות העובדת. על נתון זה התחוקה מחדש השותפות בין ציולינג וחזן. נשכחו הגורמים המפלגים, קטן המרחק בין אלונים למרחביה מן המרחק בין אלונים לאימסע'ליה או מוסקבה.

### דואר

#### מה אפשר לשעות ?

כמה רבבות תושבים של תל-אביב חיכו למיכתבים מדודים ודודות באמריקה, מבני-סטודנטים או מידידי-מיסחל. הם לא ידעו שמיכתבים אלה נמצאים במרחק של כמה מאות מטרים מבתיהם — ויגיעו אליהם רק בעוד כשבועיים. ארבעת-אלפים וחמש-מאות שקי'דואר לבנים רבצו במחסני-הענק של א/ק אברהם גרץ, בין חביות שמן-מכונות וצינורות המיועדים לנגב. אולם בעוד שהחביות והצינורות פורקו מול נמל תל-אביב, נשארו השקים במחסני האונייה, אף כי יותר משלושה-רבעים של תוכנם היו מיועדים לאזור תל-אביב. אותה שעה היו מונחים יותר מ-10.000 שקי'דואר נוספים באונייה האמריקאית א/ק ארמונט, שכנתה של א/ק אברהם גרץ בנמל.

אמר יצחק ציוק, מנהל נמל תל-אביב: מישרדי-התחבורה מפלה לרעה את נמל תל-אביב, וגורם עיכוב לדואר חיוני ומכובד דיוויזי'ים. כי אלפי השקים יצטרכו לנוע מחיפה לתל-אביב על צמיגים יקרים, בעזרת בניין יקר, אולם פקיד הדואר משך בכתיפיו, ואמר: "בתל-אביב אין לנו מנגנון ואין

\* טיעה בראשות חברי-הכנסת דוד ליכשיץ וחנה למדן, פרשו ממפ"ם המארי'זות ועברו למפא"י.  
\*\* מטבע זה.

להגן על עצמם. אז עשו הכל בלי נאומים את מה שהיה צריך להיעשות. עכשיו מוחאים כפיים..."

קמ"ר ללא קיטור. האמת היתה שבר שבוע השני של מל"ח\* לא היה מובן לרבים מה עליהם לעשות.

20 שעות לפני נאומו של ראש-הממשלה התקיימה אסיפה אחרת בתל-אביב. גם שם לא חסרו מכונות, אמ"כי היו מועטות, וברובן צנועות יותר. היתה זו אסיפת התאחדות-בעלי-התעשייה. באולם שפכו תעשיינים בגיל-העמידה את ליבם, הבטיחו איש לרעהו כי הממשלה רוצה להרוס את התעשייה הפרטית כדי להשליט את סולל-בונה\*\*, קיבלו לבסוף את ההחלטות המתונות שעובדו בחדר אחר על-ידי המנהיגים של ההתאחדות.

14 שעות אחרי-נאום ראש-הממשלה התקיימה אסיפה שלישית, בבית-הנס. הפעם חסרו המכונות בכלל, פרט לכמה מכונות-משק של משקים. הנואמים תקפו את הממשלה. זו היתה אסיפה של מפ"ם, כוונה משותפת אחת היתה לכל שלוש האסיפות: הקהל היה מורכב ברובו המכריע מאנשים בגיל-העמידה, חסר החלוטין התי'להבות בעד התוכנית הכלכלית או נגדה, ובלי כל הלהבות — לעבוד יותר, לייצר יותר, ולהקריב יותר — אין מל"ח אלא קטר חורק ללא קישור.

באזנם תתי-קרקעי. בין כל האסי'פות כימעט שנשכחה אסיפה אחרת, שהתי'קיימה באולם התתי-קרקעי של קולנוע תמר בתל-אביב. אף מכונות לא עמדו בפתח הבניין. אנשים לא הצטופפו לפני הדלתות, הם באו בשקט, בודדים או בזוגות. רבים מהם לבשו את הכסלדרסים המאפיינים חברי-משקים. לעיתונאים וסחם אנשים לא ניתנה הכניסה.

במקום התכנסו חברי חטיבת אחדות העבודה בקרב מפ"ם לדון בפרישת חבריהם,

\* כינויה של התוכנית הכלכלית החדשה, 1953.

\*\* באותה תקופה היתה מגמה של חיזוק המשק ההסתדרותי על שבטון ה'פרטי. שיריעט מקובל ברוחב היה באותה תקופה, אנחנו נגד / סולל בונה ואגד..."

לפני כמה שבועות, מייד עם תום שביתת הימאים, פגשתי באחד מירידי הנאמנים של עיתון זה, קצין גבוה. הלה ניענע באצבעו, הטיף לי מוסר, הוא אמר: עמדת העולם הזה בסיכסוך הימאים היתה יפה, אבל היא לא היתה אוניברסיטית.

אולם בימים האחרונים אירעה שורה של מקרים, שהיו ציזכים לחולל מהפיכה בהערכת העובדות של פרשת הימאים. הם מוכיחים, בין השאר, כי הדברים שצויינו בעיתון זה כעובדות-ברזל היו באמת עובדות. לא תכסיסים תעמולתיים של העולם הזה.

המיקרה הראשון: המוסד הבלתי-תלוי היחידי במדינה, בית-המישפט, הוציא פסק-דין שלא זכה בתשומת-הלב הראויה במדינה. לפי פסק-דין זה הוברר עד אין ספק שמיסטר-הנמל הופעלה באופן בלתי-חוקי למטרות מפוקפקות ביותר, לפי דרישת חברת שוהם\*, וכי הימאים שגילו התנגדות פעילה למישרה מילאו את חובתם בלבד. מורש שאיש לא מצא לנכון, אחרי מתן פסק-דין זה, לחקור על פי רובצת האחריות האישית למעשה בלתי-חוקי זה.

המיקרה השני היה משמח עוד יותר — משמח לכל מי שכבוד צבא-ההגנה-לישראל יקר בעיניו. צעדו של הצבא שניים, בשעתו, את דוברי הימאים במהלך ימי השבייתה, הטיל בצר וכאב בלב הכלל. השבוע הסתובב בחובות תל-אביב בבגדים אורחיים בחור גבה-קומה, שקוראי העולם הזה זיהו אותו מרחוק — נימרוז אשל, שבעבר טוראי מיוסס-חובה, כי השבוע הסיק צה"ל את המוקיים מפרשת העובדות שהונחו לפניו ולפני הציבור, ושיחרר את נימרוז\*\* משירותו, מסר לו קנס-מילואים.

### העם

#### מכונות מבריקות, צנע אכזרי

"מה זה? אסיפה של אגודת בעלי-המכונות?" שאל בתמיהה אמיתית, או מדומה, דייר ברחוב בילינגטן בתל-אביב, לאורך ארבעה רחובות, פגוש אל פגוש, עמדו מכונות מכל המינים — קאדילאקים מצוחצחים, פורדים צנועים, פהיוסם מכרינית חומה של קציני-צבא, וכמובן מכונות-מישטרה.

בקומה השנייה, בתוך אולם, ישב קהל המורכב בעיקרו מאנשים בעלי שיער המתחיל להכסיף, והאוזן לדיברי ראשי הממשלה, שדיבר על ההכרח האכזרי בצנע. היתה זו מועצת מיפלת-סועלי-ארץ-ישראל, שבאה לתת תוקף מוסרי למדיניות הכלכלית החדשה.

ראש-הממשלה שב וחזר על הדברים שהפכו כמעט שיגרתיים. איי'שם בנגב גנוזים באדמה אוצרות, שיצילו בבוא העת את המדינה. חזית הכלכלה תפסה את מקומה של חזית הצבא. הקהל הקשיב, פהיוסם ניענע מישהו בראשו.

"הוא צודק בהחלט!" אמר בפרוודור עסקן כאי-בימים לחברו הצעיר, "אז מה?" השיב אלה, ללא התלהבות. "אוי ואבוי היה לנו הילול, ללא התלהבות. לערוך אסיפות-עם כדי לשכנע אנשים

\* כיום צייט, \*\* במיטגרת המאבק נגד שביתת הימאים, חויילו נימרוז אשל וחבריו לצה"ל.



האשטרה אסרה את השימוש באקדחי פקקים!